

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

της εσπερίδας:

«ΓΑΙΑ, ΔΗΜΗΤΡΑ,
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΓΥΝΑΙΚΑ»

που πραγματοποιήθηκε στις

27 Σεπτεμβρίου 2025

στο πλαίσιο του 3^{ου} Oliday

Oli 3° day

διοργάνωση:

NILEAS
ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

1^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ: ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΓΗ: ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ: **Νικολέτα Τζώρτζη**
Δημοσιογράφος, Ύπαιθρος Χώρα

Παρασκευή Μαγκανά

Τεχνολόγος γεωπόνος,
MSc στις υδροπονικές καλλιέργειες,
Καλλιεργήτρια θερμοκηπιακής μονάδας

Αικατερίνη Κασιμάτη

Γεωργική Μηχανική, επιστημονικός συνεργάτης,
Μεταδιδακτορική ερευνήτρια,
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κέλλυ Δημητρούλια

Βιοκαλλιεργήτρια, Piperitsa Farm

Γεωργία Σαραντοπούλου

Ελαιοκαλλιεργήτρια

Ευγενία Κάτσου

Γεωλόγος, βιοκαλλιεργήτρια,
Βιολογικό Αγρόκτημα Κάτσου

Μαίρη Νικολακοπούλου

Βιολογική σταφιδοκαλλιεργήτρια

2^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ: ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΑΦΙ ΣΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ: **Μαρία Τομαρά**
Δημοσιογράφος, EPT Καλαμάτας

Γεωργία Κουτσούκου

Soul Chef

Χριστίνα Στριμπάκου

Συνιδρύτρια LIÁ Cultivators
και LIÁ Premium Extra Virgin Olive Oil

Μπέτυ Βερβαινώτη

Χημικός-οινολόγος,
Οινοποιείο Βερβαινώτη

Γιάννα Μπαλαφούτη

Δημοσιογράφος,
Εκπαιδύτρια γαστρονομίας

Ελένη Φωτίου

Ταξιδιωτική σύμβουλος
(zicasso.com, kimkim.com).
Συνιδρύτρια travel12 και mamakita

Δήμητρα Μαθιοπούλου

Οικονομολόγος MBA,
Γεωσιγνώστρια ελαιολάδου,
Συνιδρύτρια The Olive Routes

3^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ: ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ: **Νιόβη Αναζίκου**
Δημοσιογράφος & Ντοκιμαντερίστρια

Έφη Λαζαρίδου

Διευθύνουσα σύμβουλος και εκτελεστικό
μέλος Γ.Σ. Νέα Γεωργία Νέα Γενιά

Ευσταθία Γεωργακοπούλου

Διευθύντρια αγροτικής οικονομίας
και κτηνιατρικής Μεσοηνίας

Παρασκευή Τσιάρα

Product manager,
Αγροτική Τραπεζική, Πειραιώς

Αναστασία Κανναβού

Δρ. Γεωπονικού Παν/μίου Αθηνών,
Σύμβουλος πολιτικής

Αιμιλία Μαρκέλλου

Γεωπόνος-Μυκητολόγος, ερευνήτρια Α.
Προϊσταμένη επιστημονικής
διεύθυνσης φυτοπαθολογίας,
Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο

Μαρία Παρταλίδου

Καθηγήτρια αγροτικής κοινωνιολογίας
και αγροτουρισμού, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

«Χρειάζονται ισχυρά δίκτυα και ηγεσία για τη δημιουργία ενός πιο περιεκτικού και δίκαιου γεωργικού τοπίου, δίνοντας τη δυνατότητα στις αγρότισσες να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους και να συμβάλουν σημαντικά στην παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια.»

Διεθνές Έτος Αγρότισσας, 2026

© Μουσείο Πάνου & Ηλία Ηλιόπουλου

Τα Ηνωμένα Έθνη όρισαν το έτος 2026 ως «Διεθνές Έτος Αγρότισσας» για να προβάλλουν τον ουσιαστικό ρόλο των γυναικών στη γεωργία, που στηρίζουν τις διεθνείς κοινότητες αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση όχι μόνο για τη συμμετοχή τους στην εξέλιξη του πρωτογενούς τομέα, αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν.

Στην εσπερίδα «Γαία, Δήμητρα, Γεωργία, Γυναίκα» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 3ου OIiday: Διαδραστικό Συμπόσιο -διοργάνωση της Ο.Π. ΝΗΛΕΑΣ σε συνεργασία με το EUROPE DIRECT Πελοποννήσου- φωτίστηκε η διαχρονική προσέγγιση του ρόλου της γυναίκας στην αγροδιατροφή.

Η εσπερίδα ξεκίνησε με έντεκα συγκινητικές μαρτυρίες για τον αγώνα της γυναίκας στο χωράφι έως τις πρόσφατες δεκαετίες, οι οποίες καταγράφηκαν σε ένα βίντεο, και συνεχίστηκε με τη μετέπειτα εισχώρηση της γυναίκας στον χώρο της μεταποίησης, στις υπηρεσίες και στην επιστημονική έρευνα.

Η Ελληνίδα αγρότισσα με την παρουσία και τον πολυδιάστατο ρόλο της σημάδεψε όλες τις πρώιμες αγροτικές κοινωνίες. Οι πατριαρχικές δομές αυτών των κοινωνιών την ανάγκασαν να υπομένει καθήκοντα και λειτουργίες που αφενός δοκίμασαν τις αντοχές της, και αφετέρου την ανέδειξαν σε στυλοβάτη της οικογένειας, της διαχείρισης της γης, της αγροτικής οικονομίας της υπαίθρου, συνεκτικό κρίκο του κοινωνικού ιστού και θεματοφύλακα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι θεματικές ενότητες της εσπερίδας, με τη δυναμική παρουσία και ουσιαστική συνεισφορά 21 εξαιρετικών γυναικών στα 3 στρωγγυλά τραπέζια, ανέδειξαν ότι μετά τη δεκαετία του 1980, ο ρόλος της γυναίκας στην αγροδιατροφή δεν περιορίζεται μόνο στο χωράφι, αλλά η ίδια συμμετέχει δυναμικά σε όλο το φάσμα της αλυσίδας τροφίμων, εμπειριών και υπηρεσιών.

Από το χωράφι έως τη συμμετοχή τους στη χάραξη πολιτικής, καταδείχθηκε ότι μολονότι αποτελούν μειοψηφία, ξεχωρίζουν για την

ευαισθησία που προσεγγίζουν τον ρόλο τους, την πρακτικότητα, την ευελιξία και την υιοθέτηση της καινοτομίας.

Ωστόσο, στην εσπερίδα αναδείχτηκαν και μια σειρά από ζητήματα που επιβεβαιώνουν ότι παρά την πρόοδο που έχει επιτελεστεί, υπάρχουν ακόμα εμπόδια για τη δυναμική και ισότιμη συμμετοχή της στον κλάδο, ενώ σε πολλές περιπτώσεις παραμένει δέσμια του παρελθόντος.

Κάποιες από τις προκλήσεις σχετίζονται άμεσα με τον ίδιο τον πολυεπίπεδο ρόλο της γυναίκας, κυρίως ως μητέρα, σύζυγος και φροντίστρια γονέων, ενώ κάποιες άλλες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με υφιστάμενες κοινωνικές ανισότητες στη στέγαση, τις οικονομικές ευκαιρίες (χρηματοδοτικά εργαλεία, πρόσβαση στη γη), τον εργασιακό χώρο (ασταθής, άτυπη ή/και εποχική και υποτιμημένη εργασία εντός της οικογενειακής εκμετάλλευσης, χωρίς οικονομική

αυτονομία) και το έλλειμμα ίσων ευκαιριών (υποεκπροσώπηση σε επαγγελματικούς φορείς και υψηλές θέσεις ευθύνης, παρά την αύξηση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Επιπρόσθετα, είναι αισθητή και η υστέρηση σε θέματα που άπτονται διαπροσωπικών σχέσεων, έμφυλης βίας, συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής ή/και του τρόπου που βιώνουν την απουσία του κράτους πρόνοιας και των δομών του.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ωστόσο πρόκειται για παράγοντα κυρίως επηρεασμού, παρά λήψης αποφάσεων.

Το «Διεθνές Έτος Αγρότισσας 2026» δεν θα πρέπει να περιοριστεί μόνο σε δράσεις ευαισθητοποίησης. Απεναντίας, αποτελεί μια μοναδική και ιστορική ευκαιρία που πρέπει να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμη δέσμευση και συστημική αλλαγή. Η ενδυνάμωση των αγροτισσών δεν αλλάζει μόνο τη ζωή τους. Μεταμορφώνει τα συστήματα τροφίμων, ενισχύει τη βιωσιμότητα, την ανθεκτικότητα και την αξιοπρέπεια για ολόκληρες κοινότητες και τις μελλοντικές γενιές.

Σε μια εποχή που η αγροδιατροφή δοκιμάζεται από κλιματικές απειλές, δημογραφικές ανισορροπίες και παραγωγικές στρεβλώσεις, ενώ παράλληλα αποτελεί στρατηγικό στόχο στα γεωπολιτικά τεκταινόμενα, η ενδυνάμωση της γυναίκας στον αγροδιατροφικό τομέα είναι θέμα τόσο ουσιαστικής και ηθικής σημασίας όσο και εθνικής στρατηγικής για την επιβίωση και ανάπτυξη της υπαίθρου. Δεν αποτελεί μόνο ζήτημα δικαιοσύνης και ισότητας, αλλά και προϋπόθεση για την οικοδόμηση βιώσιμων, ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς αγροδιατροφικών συστημάτων.

Η ισότιμη πρόσβαση στη γη, τα χρηματοδοτικά εργαλεία, την κατάρτιση και την καινοτομία, οδηγούν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ισχυροποίηση των αγροτικών κοινοτήτων απέναντι στις κλιματικές και οικονομικές προκλήσεις. Είναι συνεπώς παράδοξο το γεγονός ότι παρ' όλο που οι γυναίκες αποτελούν σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού στον κλάδο, εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε εκπαιδευτικές και χρηματοδοτικές ευκαιρίες, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η βιώσιμη ανάπτυξη.

Η εσπερίδα πραγματοποιήθηκε σε μια κομβική περίοδο για την Ελληνική γεωργία με εστίαση στην ελαιοκομία που φαίνεται να εξαντλεί πλέον τις αντοχές της, φέρνοντας απαισιοδοξία και προβληματισμό στο απασχολούμενο δυναμικό. Όλα υποδεικνύουν ότι η καλλιέργεια της ελιάς, όπως τουλάχιστον τη γνωρίζαμε, οδηγείται στο

τέλος της, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον ήδη δοκιμαζόμενο κοινωνικό ιστό της υπαίθρου. Ξεπερνώντας τον πεισιμισμό και τα αδιέξοδα, γεννάται η διαπίστωση ότι ίσως είναι η ευκαιρία να δημιουργηθεί ένα νέο μοντέλο γεωργίας πιο παραγωγικό, περισσότερο ελκυστικό και ανθεκτικό από το προηγούμενο. Στην οικοδόμηση αυτού του μοντέλου η γυναίκα αγρότισσα, επιχειρηματίας, ερευνήτρια κτλ. μπορεί να παίξει έναν ρόλο ζωτικής σημασίας λόγω του ιδιαίτερου τρόπου λειτουργίας της.

Τα πράγματα δεν συμβαίνουν από μόνα τους. Απεναντίας, όταν οι οικονομικές, κοινωνικές και λοιπές συνθήκες ευνοούν τις αλλαγές απαιτείται πολιτική βούληση, σχεδιασμός και στρατηγική μετάβασης.

Η στήριξη της υπαίθρου και ειδικά των γυναικών της θα έπρεπε να αποτελεί προτεραιότητα για το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ωστόσο:

Υπάρχουν επιχειρηματικά εργαλεία και κατάλληλη καθοδήγηση για τις γυναίκες στον πρωτογενή τομέα;

Προάγονται η ισότητα, η καινοτομία και η συμμετοχή τους στην παραγωγή με βάση τη βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη;

Αξιοποιούνται ορθά τα ευρωπαϊκά και εθνικά χρηματοδοτικά, θεσμικά και πολιτικά εργαλεία;

© Μουσείο Πάνου & Ηλία Ηλιόπουλου

Παρατηρώντας το πολιτικό σκηνικό της τελευταίας 30ετίας τουλάχιστον, είναι ουτοπικό να περιμένουμε τα προαναφερθέντα από την ελληνική πολιτεία. Μόνη εφικτή λύση είναι η ανάπτυξη δράσεων σε τοπικό επίπεδο που θα προωθούν τοπικές συμφωνίες και πρωτοβουλίες, εφόσον τα κοινά προβλήματα και η αναζήτηση λύσεων ενώνουν τους ανθρώπους και άρα συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή.

Επιπρόσθετα, στη χώρα μας γίνεται πολύ λόγος για την επισιτιστική ασφάλεια, δηλαδή για την κατάσταση κατά την οποία όλοι οι άνθρωποι έχουν, ανά πάσα στιγμή, φυσική, κοινωνική και οικονομική πρόσβαση σε ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα που καλύπτουν τις διατροφικές τους ανάγκες και προτιμήσεις για μια ενεργή και

υγιεινή ζωή. Μήπως αντ' αυτού του όρου θα έπρεπε να υιοθετήσουμε τον μάλλον πιο δόκιμο «παραγωγική ασφάλεια»;

Σε αυτή την περίπτωση εμπεριέχονται τα εξής: α) η διασφάλιση ότι οι καλλιέργειες θα μπορούν να αντέξουν σε κρίσεις (κλιματική αλλαγή, φυσικές καταστροφές) μέσω πολιτικών στήριξης και μέτρων προσαρμογής, β) μέσω ενισχύσεων, σταθερών εισοδημάτων και ασφαλιστικών μηχανισμών (π.χ. ΕΛΓΑ) να διατηρούνται οι γεωργοί σε θέση να συνεχίσουν την παραγωγή και γ) η παραγωγή δεν αφορά μόνο την ποσότητα, αλλά και την ποιότητα, με σεβασμό στο περιβάλλον και τις κοινωνικές δομές των αγροτικών περιοχών, στοιχεία που εξασφαλίζουν «ασφάλεια» και ίσως μέλλον για τη γεωργία.

Οι προτάσεις που προέκυψαν από την εσπερίδα

ΓΑΙΑ, ΔΗΜΗΤΡΑ, ΓΕΩΡΓΙΑ, ΓΥΝΑΙΚΑ

1 Μια ελπιδοφόρα παρατήρηση που ακούστηκε στην εσπερίδα είναι ότι η δραστηριότητα της Ελληνίδας αγρότισσας στο πλαίσιο της οικιακής οικοτεχνίας σχετίζεται με περισσότερους από δέκα σημερινούς ΚΑΔ (Κωδικούς Αριθμούς Δραστηριότητας). Αντίστοιχα προϊόντα υπάρχουν στις μέρες μας, αλλά η παραγωγή τους ακολουθώντας παραδοσιακές συνταγές και με σύγχρονους όρους (π.χ. marketing) αποτελεί πρόκληση τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

2 Αγροτουρισμός και εμπειρίες: Η ενασχόληση με τον αγροτουρισμό και τη γαστρονομία είναι αναμφισβήτητη γυναικείο προνόμιο, παράλληλα αποτελούν αντικείμενα που απαιτούν βασική και δια βίου ολιστική εκπαίδευση, εξειδίκευση και πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία.

3 Επενδυτικά προγράμματα που να απευθύνονται αποκλειστικά σε γυναίκες της υπαίθρου για τη δημιουργία υποδομών τόσο στον πρωτογενή τομέα όσο και στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα δίνουν ευκαιρίες για δικτύωση. Το κατώφλι της ίδιας συμμετοχής δεν πρέπει να είναι απαγορευτικό.

4 Χρηματοδότηση ταξιδιών και ανταλλαγή επισκέψεων σε πετυχημένα παραδείγματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό για έμπνευση, δημιουργία οράματος, απόκτηση τεχνογνωσίας και ανάπτυξη δεσμών.

5 Χρηματοδότηση για δημιουργία πιλότων που θα λειτουργούν ως παραδείγματα εφαρμογής και εκπαίδευσης.

6 Συμμετοχή σε προγράμματα ηγεσίας που συνδυάζουν γνώσεις και ικανότητες, αντίληψη των λειτουργιών του οικοσυστήματος, οδηγούν σε πρωτοβουλίες και συνεργασίες, προκαλούν καινοτομίες και δημιουργούν δραστήρια, ευέλικτα και εξελίξιμα επιχειρηματικά παραγωγικά σχήματα.

7 Συμμετοχή στην πλατφόρμα του FAO για τον εορτασμό του Διεθνούς Έτους Αγρότισσας.

8 Κατανόηση από την πλευρά των ανθρώπων της υπαίθρου και ιδιαίτερα των γυναικών ότι δεν υπάρχουν σωτήρες που θα ενδιαφερθούν για να προσφέρουν ένα «καλύτερο» μέλλον. Αυτό θα έρθει με πρωτοβουλία των ιδίων για δράση, με απόκτηση γνώσης, δικτύωση, συνέργειες και κυρίως με τη δημιουργία κοινού οράματος.

Ανανεώνουμε το ραντεβού μας για το **4ο Oliday: Διαδραστικό Συμπόσιο** που θα πραγματοποιηθεί στις **25 και 26 Σεπτεμβρίου 2026**.

Η συνεδριακή του ημέρα θα εστιάσει στην αγροοικολογία και θα φιλοξενήσει την 3η ημέρα του **Πανελληνίου Forum Αγροοικολογίας**, με τη συμμετοχή διεθνών ομιλητών.

Oli day

Το «Oli day: διαδραστικό συμπόσιο», που εγκαινιάσε ο ΝΗΛΕΑΣ το 2023, είναι η ετήσια συνάντηση των ανθρώπων του μεσογειακού ελαιώνα και κυρίως μια πλατφόρμα αλληλεπίδρασης.

Σηματοδοτεί την έναρξη της συγκομιδής της τοπικής ποικιλίας Μαυρολιά, της πρωιμότερης ίσως ποικιλίας στην Ελλάδα, που καλλιεργείται από την εποχή του βασιλιά Νέστορα στην Αρχαία Πύλο.

agron

syngenta®

Χορηγοί Επικοινωνίας:

EVYP

FMC
An Agricultural Sciences Company

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ **eleftheria**
online.gr

arcadia terra

Υπαιθρος **ypaithros.gr**
ΧΩΡΑ

LEADER
FARMER
HELLAS

ΒαριΝότια **Α.Ε.**
BN

ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΗ & ΚΑΡΜΕΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

διοργάνωση:

ΝΗΛΕΑΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ